

Cizinec

Do Štědrého dne chyběly ještě dva dny. Venku hustě sněžilo a na malý domek o dvou světnicích se snášela hluboká noc. V kuchyni hořely svíčky a za stolem seděli čtyři dospělí. Děti už tvrdě spaly. Dveře do pokoje byly otevřené, aby se teplo z pece dostalo i k nim. Čtyři drobní bengora, jak jim říkala babička Róza, se tiskli k sobě, aby se vzájemně zahřáli.

U stolu nikdo nemluvil, každý seděl mlčky a přemítal nad vlastními myšlenkami. „Tak co už, hlavní je, že jsme spolu, ne?“ jako první prolomil ticho mladší Rózin syn. Jako jeden z mála vojáků se z Velké války vrátil živý, i když přišel o pravou nohu.

„Chvála Bohu, synu, chvála Bohu,“ přikyvovala matka. „Panímámo, ale co děti? Vždyť já jim na Vánoce nemám ani co dát do hrnce,“ utřela si Anežka slzy do rukávu.

„Nějak bylo, nějak bude, dcero. A neplač. Přežili jsme válku, přežijeme i tuhle zimu,“ řekla babička, matka a tchýně v jedné osobě, která vedla rodinu pevnou rukou. „Zítřka zajdu k rychtáři, dluží mi za práci z minulého měsíce. Říkal, že mu obchody teď moc nejdou, ale já budu trvat na tom, aby mi zaplatil. Aspoň na večeri něco bude,“ ubezpečoval rodinu Deži a Anežka se na něj usmála, i když věděla, že mu rychtář nezaplatí ani halíř.

„Od té doby, co se mu nevrátil syn z války, je jiný, nedá se s ním pořádně mluvit, na všechny je zlý, ale trochu brambor by dát mohl a i pytel mouky,“ řekl Ďula, mladší bratr Dežeho.

„Půjdeme spát!“ zavelela babička Róza a všichni poslušně vstali a šli si lehnout. Ráno vstával Deži jako první, musel jako otec od dětí zatopit, aby až vstanou, měly po světnici krásně teploučko. Pak se oblékl a jak slíbil, vydal se za rychtářem. Vracel se nad polednem s plným košíkem. Anežka se celá šťastná vrhla na košík, ale záhy ji radost přešla. „No vidím, že se rychtář nepředal. Trocha brambor, sušené švestky, mák, fazole...“ vyjmenovala Anežka obsah košíku, „ale něco málo z toho snad uvařit dokážu,“ prohodila směrem ke svému muži.

„Kde jsou všichni?“ zeptal se Deži.

„Děti běhají venku a panímáma se s Ďulou vydala někam do vsi. Ďula si na sebe oblékl uniformu a maminka mu nesla housle,“ zpravila Dežeho Anežka a posadila se ke stolu. Deži si sedl vedle ní a vzal ji za ruce.

„Pamatuješ na ty Vánoce, když jsme ještě všichni žili ve vozech? Sice nám byla zima a spalo nás tam deset, ale Karačoňa to byly tenkrát nejkrásnější,“ vzpomínala Anežka a její muž mlčky přikyvoval. A víš, co jsem měla nejraději? Když jsme rozdělali oheň a všichni se kolem něho sešli, zpívali, tancovali... Těch hvězd na obloze... Cítila jsem se pod nimi, jako by nám patřil svět. A teď...? Máme sice chalupu, ale koně už nemáme, a moje rodina Bůg ví, kde je. Jsme tady jediný Roma a gádže nám nepomůžou, i kdyby mohli,“ řekla posmutněle Anežka a vzpomněla si na svou setru Aranu, která se po válce vdala za nějakého pána v Uhrách, a od té doby ji neviděla. Co bylo s otcem a matkou taky nevěděla. S manželem a tchýní se usadila v Čechách pár měsíců před válkou. Tehdy její muž dobře vydělával. Jako kovář byl vyhlášený v širokém okolí, jenže válka všechno změnila. Všude zavládla chudoba a bída. Práce nebylo a jídla také ne.

Odpoledne vzal Deži děti a Anežku do lesa. Tam se všichni cítili nejlépe. Deži tam nasekal dříví a Anežka s dětmi sbírala klestí a spadlé šišky. Něco do pece a něco na vyzdobení chalupy a vánočního stromku.

„Dado, mamó, tam někdo leží,“ ukazovala prstem na postavu ležící pod stromem nejmladší Anička. Deži a Anežka se okamžitě šli podívat ke stromu, kde bezvládně ležel zraněný muž. Anežka se podívala na Dežeho a zašeptala: „Necháme ho tady, kdo ví, co je to zač.“

„Čhaje, nevidíš, že mu něco je? Koukej, je zraněný,“ ukázal na ošklivě krvácející ránu na hlavě. „Deži, třeba je to nějaký zločinec,“ přesvědčovala Anežka svého muže, ale ten zavrtěl hlavou.

„Ale prosím tě, podívej se, co má na sobě, to je uniforma,“ odpověděl Deži a stál si za svým, že zraněnému muži pomůže, i kdyby se na něj Anežka kvůli tomu zlobila. Naložil neznámého muže na vůz a odtáhl ho k sobě do chalupy. Mezitím se vrátila Róza a Ďula domů a nestačili se divit, s kým se to Deži z lesa vleče.

Muže opatrně položili na stůl. Byl v bezvědomí, ale dýchal. Tchýně poslala Anežku pro bylinky, které si přes léto usušila do zásoby. Uvařila z něj silný odvar a pak do něj namáčela čisté plátýnko, které mu přikládala na zranění. „Nejspíš je z té rány, co dostal do hlavy, v mdlobách,“ řekl Dežeho bratr Ďula. „A co když je to nějaký král?“ zeptal se desetiletý Janko. „A dá nám půlku království, vid’?“ řekl pobaveně Ďula a pohládl synovce po vlasech. „To určitě, ty trumbero, žádný král, ale voják, co nejspíš zabloudil a po cestě se ošklivě zranil,“ vysvětloval Deži synovi. Dospělí uložili muže do postele a vyhnali děti spát. Sami pak rozmlouvali o tom, kdo asi ten neznámý je. Nejvíce se obávali, že nějaký voják, dezertér, co přišel o rozum, nebo uprchlý trestanec, který jim, až se probere, ublíží.

„Co to tady je, mámo?“ podíval se Deži na košík, který zůstal u dveří. „Vidíte děti, já málem zapoměla. S Ďulou jsme byli ve vesnici a vyžebrali nějaké jídlo. Vyložila jsem pár gádžinkám z ruky a tady tvůj bratr jim zahrál na housle. Peníze nám nedaly, ale za to nám daly nějaké jídlo. Na Štědrý den budeme mít z čeho uvařit,“ radovala se Róza a podala košík Anežce. Ta celá natěšená vyndávala z košíku přímo na stůl. Babička pak zůstala celou noc vzhůru, přitápěla a starala se o raněného.

„V noci začal blouznit, povídal vám všemi možnými jazyky. Jeden jsem poznala, myslím, že to bylo italsky. Česky nepromluvil vůbec,“ hlásila ráno Dežimu.

„Mámo, doufám, že jsme neudělali hloupost,“ odpověděl jí na to a na chvíli zalitoval, že ho radši nenechal ležet v lese.

Najednou raněný voják otevřel oči, díval se okolo sebe, a bylo na něm vidět, že nemůže přijít na to, kde to vlastně je. Začal na Dežeho mluvit nějakým cizím jazykem. „Já ti nerozumím, po našem nemluvíš?“ ptal se Deži a byl bezradný. Muž ještě něco řekl a pak vyčerpáním usnul. Probudil se až za několik hodin poté. Babička mu dala napít vody a pohládila ho po tváři. Oči už měl jasné a vypadalo to, že se mu rozjasnilo i v hlavě.

„Kde to jsem?“ zeptal se.

„Jsi tady v Čechách, chlapče,“ odpověděla babička a byla ráda, že mladík mluví česky.

„Tak to je dobře,“ ulevilo se mu.

Róza mu pak začala vyprávět, jak ho děti se synem a snachou našli v lese promrzlého a zraněného. Vyprávěla mu, že se už nemusí ničeho bát, protože je to dva roky, co válka skončila. Muž jen poslouchal a mlčel, chvílemi i pospával, ale vypadal, že se mu daří o dost lépe, než když ho přinesli polomrtvého z lesa.

Když se Deži vrátil s další kupou dřeva, měla už jeho žena oběd přichystaný na stole. Všem nandala stejnou porci jídla, nandala i raněnému.

„Nebudu vás dál obtěžovat, musím odejít. Moc vám děkuji za záchranu,“ rozloučil se muž poté, co dojedl fazolovou polévku. Všichni zůstali koukat jako opaření. Něco se jim na mužově chování nezdálo.

Deži přinesl z lesa stromek, který si pověsili za špičku na dřevěném trámu a děti ho ozdobily nasbíranými šiškami. Pod stůl rozházely trochu slámy. Z mouky, kterou Róza vyžebřala od gádžů, upekla Anežka šinga s povidly a zadělala na lokše místo chleba. Róza s dětmi poklidila, aby na Štědrý den bylo v chalupě útulno. Když se setmělo, vyprávěla dětem, jak to vypadalo ve světě, když byla ještě malá. Jak cestovali na vozech s koňmi ztichlou noční krajinou a spali pod hvězdnou oblohou.

Ráno na Štědrý den začal Deži nosit vodu a ohřívat ji na peci, aby se všichni před večeří stihli ještě vykoupat. Ke stolu museli všichni zasednout umytí a v čistém. Na stůl Anežka nosila šinga, fazolovou polévku a marikle, pár jablíček, ořechů a jeden prázdný talíř navíc. Před večeří se pomodlili, a když se chystali začít jíst, někdo zaťukal na dveře. Všichni se na sebe zvědavě podívali. Hosta nečekali.

„Kdo to je?“ vyslovil po chvíli Deži. Dveře do světnice se otevřely a v nich stál rychtář s nějakým mladým mužem.

„Pochválen buď Ježíš Kristus,“ pozdravil.

„Až na věky,“ odpověděl Deži a s překvapeným výrazem čekal, co se bude dít dál.

„Tady jsme vám se synem přišli popřát požehnané Vánoce a něco jsme přinesli vám i dětem,“ podal rychtář Anežce napěchovaný košík s jídlem.

Všichni nevěřicně koukali, až nejmladší Anička vykřikla: „To je přece ten raněný voják, co jsme ho našli v lese,“ ukázala prstem na muže stojícího vedle rychtáře.

„Pravda, pravdoucí,“ sepnula ruce Róza a nevěřicně se na mladého muže dívala.

„Tak se posadte a nabídněte si,“ pozval nečekané hosty Deži a Anežka běžela do kredence pro ještě jeden čistý talíř. Rychtář se usmál a zasedl ke stolu.

„Deži, ty a tvá rodina u mě budete mít vždy místo. Zachránili jste mého syna a já se vám za to odvděčím, jak se sluší a patří. Bez vaší pomoci by Janek v lese umrzl,“ poděkoval rychtář Dežimu a ten se dmul pýchou.

Deži se již nikdy nemusel bát o práci, rychtář ho zaměstnal a platil pravidelně. Děti brzy zapomněly, co je hlad a bída. Častokrát si pak společně o té zvláštní štědrovečerní příhodě vyprávěli a dětem vštěpovali, že je dobré lidem pomáhat, protože Bůh jim to jednou v dobrém oplatí.